

FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

Vindkraft og miljølovgivning

Ole Kristian Fauchald, Fridtjof Nansens Institutt

Naturfilosofisk seminar, Tankesmie om NVEs nasjonale ramme for vindkraft,
Oslo 21. august 2019

Utgangspunkter

- Miljølovgivningen setter noen skranker for vindkraftutbygging
- Utenfor områdene der disse skrankene gjelder er det stor fleksibilitet
- Vindkraftutbygging er i stor grad unntatt fra plan- og bygningslovens plansystem
- Beslutninger om vindkraftutbygging omfattes av reglene i naturmangfoldloven kapittel 2

Noen hovedtemaer

- Sentralstyring vs. lokal forankring – regional tilnærming
- Storskala vs. småskala
- Strategiske beslutninger og konsekvensutredninger – involvering i beslutningsprosessen
- Hensynet til ledningsnett og nettkapasitet
- Ærlighet i utredning og argumentasjon – hvilke goder prioriteres opp og hvilke prioriteres ned?

Skranker i miljølovgivningen

- Verneområder
  - Stort sett ekskludert
  - Skjevhet i vernet – manglende vern i kystområder
  - Utvalgte naturtyper, prioriterte arter (nml kap 6 og §§ 23-24)?
  - Randsoneproblematikk, nml § 49
- Vernet om strandsonen?
  - Kan unntas gjennom vedtak om at konsesjon er å anse som statlig arealplan

Utredning av miljøvirkninger

- Lavt kunnskapsnivå om vindkraftvirkninger
- Undervurdering av negative miljøvirkninger?
  - Strategiske beslutninger – føringer for konkrete vedtak
  - Ikke «uegnet» eller «egnet», men «mest egnet»
    - «Det kreves omfattende konsekvensutredninger for å ta endelig stilling til om et område er egnet for vindkraft.»
    - «hvert av områdene som pekes ut i vårt forslag bør ha plass til etablering av mer enn ett relativt stort vindkraftverk»
  - Ikke forsøk på kostnadsberegning av arealbruk og miljøskader, ikke kraftledninger
    - KU begrenset til temaer omfattet av rapporter

Utredningsplikt

- Grunnloven § 112
  - Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om **virkningene av planlagte og iverksatte inngrep i naturen**, slik at de kan ivareta den rett de har til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares
- Naturmangfoldsloven § 8 og 10
  - Offentlige **beslutninger** som berører naturmangfoldet skal **så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger**. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et **rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet**.
  - En påvirkning av et **økosystem** skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Uenighet om miljøeffekter

- NVE legger mindre vekt på negative miljøeffekter enn miljømyndighetene
  - Forutsette enighet v/manglende spesifisering?
  - Drøftelsene av uenigheter er mangelfulle
- Uenighet dreier seg hovedsakelig om:
  - Motstand mot ytterligere absolutte skranker
  - Omfanget av negative virkninger
  - Håndtering av usikkerhet
  - Behov for generelle tiltak eller sak – til – sak tilnærming
  - Bruk av KU for kunnskapsinnhenting

Naturmangfoldlovens prinsipper

- Økosystembasert forvaltning (s. 34): «En utfordring i arbeidet med nasjonal ramme er imidlertid at vurderingene ikke skal være prosjektspesifikke. Det betyr at mulighetene for vurderinger av samlet belastning basert på ulike utbyggingsscenarier i prinsippet er nesten uendelige. Mange av vurderingene knyttet til samlet belastning er derfor tatt på helt overordnet nivå ... Ytterligere vurderinger av samlet belastning må gjøres i den enkelte konsesjonssak.»
- Førre var prinsippet: Eneste punkt der spesifikt vektlagt av NVE: Samiske reinbeiteinteresser(s. 59)
- Tiltakshaver skal betale: klar overvekt i kunnskap om fordeler

Hvor føre var?

- Ekskludering og sonering
  - Verneområder, villreinområder
  - Naboer (tre «støyfølsomme bygninger» per km², forsvaret, sivil luftfart
  - Hvor ble det av «villmark» / INON?
- Føre var tilnærming – eksplisitt akseptert for samiske reinbeiteinteresser
- Konkret avveining av fordeler og ulemper – generell tilnærming i miljøsaker
  - Snever klimaavtrykk og livssyklusanalyse

Sentral styring

- Utstrakt delegering til NVE
  - Hvor bundet til utpekte områder
  - Plassering innenfor de utpekte områdene
  - Utsettelse av idriftsettelse for eksisterende tillatelser
- Involvering i prosessen
  - «Vi har lagt til grunn at OEDs høring av vårt forslag skal være hovedverktøyet for involvering av interesseorganisasjoner og lokale og regionale myndigheter. Det har likevel vært naturlig å involvere disse aktørene i utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlaget.»

Sak – til – sak tilnærming

- Konesesjonsvedtak: relativt renskåret kost nytte vurdering med hovedvekt på samfunnsmessig rasjonell produksjon
- Overlatelse av betydelig fleksibilitet til detaljplan og miljø, transport og anleggs- (MTA) plan
- Avklaring i relasjon til gjeldende arealplaner overlates til konsesjonæren

Storskala utbygging?

- Fordeler og ulemper ved store vindmøller
- Sterkt fokus på storskala utbygging
  - Lokalisering av storskala produksjon
  - Ulemper ved storskala produksjon
  - Adgang til elsertifikater faller bort i 2022
  - Insentivsystemer overfor kommuner
- Småskala produksjon, prioritering av:
  - «små vindkraftverk nær eksisterende infrastruktur»
  - «utvidelse av eksisterende vindkraftverk»

